

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályoknak az európai parlamenti választásokkal összefüggésben történő megsértésével kapcsolatos ellenőrzési eljárás tekintetében az 1141/2014/EU, Euratom rendelet módosításáról

(COM(2018) 636 final – 2018/0328 (COD))

(2019/C 110/14)

Főelőadó: **Marina YANNAKOUDAKIS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2018.10.1. Tanács, 2018.10.24.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elnökségi határozat:	2018.10.16.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2018.12.12.
Plenáris ülés száma:	539.
A szavazás eredménye:	109/2/3
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azzal kapcsolatos álláspontját, hogy a személyes adatok állítólagos törvénytelen feldolgozásával kapcsolatban nemrégiben kirobbant Facebook/Cambridge Analytica ügy fényében szükség van erre a rendeletre.

1.2. Az EGSZB véleménye szerint a mai kor technológiai fejlesztései odáig vezettek, hogy a közösségi média használata és az, hogy vállalatok EU-szerte személyes adatokat tárolnak, a mindennapok szerves részét jelenti. Ahogy egyre jobban haladunk egy globalizálódott, csúcstechnológiára épülő világ felé, senki nem vonja kétségbe ezeknek az eszközöknek a létjogosultságát. A kihívás abban áll, hogy védelmet biztosítsunk az uniós polgároknak ebben a folyamatban, méghozzá úgy, hogy szavatoljuk az átláthatóságot és az alapvető emberi jogok szabad érvényesülését.

1.3. A különböző adatok felhasználása és a közösségi média megjelenése alapvető változást hozott abban, ahogy ma a politikai pártok kampányolnak, hiszen sokkal célzottabban tudják elérni a potenciális szavazókat. Mindez egyre inkább olyan irányba tolja el a közösségi médiát, hogy arra a szavazói szándékot befolyásolni képes eszközként tekintenek. Az EGSZB azt kéri az Európai Politikai Pártok és Európai Politikai Alapítványok Hatóságától⁽¹⁾ (a továbbiakban: a Hatóság), hogy figyeljen oda azokra a területekre, ahol adatokkal való visszaélés történhet, és javasoljon módszereket az ilyen esetek beszüntetésére, illetve olyan fékek és ellensúlyok bevezetésére, amelyekkel biztosítható az adatvédelem és az, hogy az adatok felhasználására jól meghatározott kritériumok mellett kerüljön sor.

1.4. Az EGSZB támogatja a javaslat célkitűzéseit, hiszen egyetért azzal, hogy a demokrácia az egyik olyan legfontosabb érték, amely az EU alapját jelenti; a szerződések pedig úgy rendelkeznek, hogy egy európai szintű képviseleti demokrácia megfelelő működése érdekében az európai polgárokat közvetlenül kell képviselni az Európai Parlamentben.

1.5. Ez a közvetlen képviselet abban ölt testet, hogy az emberek választások során politikai pártok vagy egyének közül a tagállamokban képviselőket választanak. A választási platform úgy fejlődött az elmúlt évtizedben, hogy a közösségi médianak egyre nagyobb szerepe lett. Ezzel a jelenséggel az Európai Bizottságnak és a Hatóságnak is foglalkoznia kell, és ehhez nagyobb humán erőforrást kell biztosítani e két szerv számára. Ez ugyanis az egyik módja annak, hogy garantáljuk a személyes adatok védelmét, illetve azt, hogy azokkal ne lehessen politikai előnyszerzés céljából visszaélni. Ennek során kiemelten kell kezelni azt, hogy a választásokra egyenlő versenyfeltételek mellett kerüljön sor, és egyik csoport se tehessen szert előnyre valamilyen adatfelhasználásnak köszönhetően.

⁽¹⁾ www.appf.europa.eu

1.6. A Hatóság megfelelő működéséhez azonban pontosan meg kell határozni annak jogköreit. Jelenleg a tagállami adatvédelmi hatóságoknak kell biztosítaniuk, hogy egyik politikai párt se élhessen vissza adatokkal. Pontosan le kell fektetni a Hatóság és a tagállami adatvédelmi hatóságok közötti együttműködés feltételeit. Ráadásul a nemzeti adatvédelmi hatóságoknak számos tagállamban korlátozottak az erőforrásaik, ezért az Európai Bizottságnak fontolóra kellene vennie azok olyan finanszírozását, hogy együtt tudjanak működni a Hatósággal.

1.7. A személyes adatok védelméről szóló véleményében ⁽²⁾ az EGSZB már felhívta a figyelmet arra, hogy milyen problémákkal járhat az adatokkal való visszaélés, ebben a véleményében pedig a problémás területekkel foglalkozik.

1.8. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a Hatóság további munkatársakat vegyen fel, mivel ezzel a kibővített munkatársi létszámmal jobban együtt tud majd működni a tagállamokkal a nemzeti adatvédelmi hatóságokon keresztül, biztosítva ezáltal, hogy megfelelően ki lehessen vizsgálni a visszaéléseket és – ahol ilyenre fény derül, ott – büntetéseket lehessen kiszabni.

1.9. Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai parlamenti választásokkal kapcsolatos eljárásokat, az uniós kereten belül, a tagállamok irányítják. Az EGSZB abban is nagyon bízik, hogy nemzeti adatvédelmi hatóságok vagy az egyes pártok is értesítik a Hatóságot, ha adatvédelmi szabályok megsértéséről szereznek tudomást.

2. A vélemény háttere

2.1. A közelmúltban történtek rávilágítottak arra, hogy milyen veszélyekkel jár a polgárok szempontjából, hogy tömegesen bombázzák őket olyan online félretájékoztatási kampányokkal, amelyek célja, hogy aláássák és hiteltelenné tegyék a szemükben a választásokat. Állítólag személyes adatokat is felhasználtak jogellenesen, hogy befolyásolják a demokratikus vitát és a szabad választásokat.

2.2. 2018 májusában hatályba lépett az általános adatvédelmi rendelet, amely szigorú szabályokat vezet be a személyes adatok feldolgozása és védelme terén. A rendelet hatálya minden európai és nemzeti politikai pártra, illetve a választásokban érintett egyéb szereplőre, köztük az adatbrókerekre és a közösségimédia-platformokra is kiterjed.

2.3. A 2019-es európai parlamenti választásokra készülve az Európai Bizottság több célzott módosítást is javasol az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok jogállásáról és finanszírozásáról szóló, 2014. október 22-i, 1141/2014/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelethez ⁽³⁾. Ezeknek a változtatásoknak az a céljuk, hogy a választásokra szigorú demokratikus szabályok mellett, valamint a demokrácia és a jogállamiság európai értékeinek, illetve az alapvető jogoknak a tiszteletben tartásával kerüljön sor.

2.4. A javasolt módosítások elsősorban azoknak az európai politikai pártoknak vagy alapítványoknak a szankcionálását tennék lehetővé, amelyek az adatvédelmi szabályok megsértése révén befolyásolják vagy megkísérlik befolyásolni a választásokat. A szankciók az érintett európai politikai párt vagy alapítvány éves költségvetésének 5 %-át tennék ki. A szankciót a Hatóság hajtja végre. Ezenkívül a szabálysértők nem kérhetnének finanszírozást az Európai Unió általános költségvetéséből abban az évben, amelynek folyamán a szankciót kiszabták.

2.5. A javaslat továbbá meghatároz egy eljárást annak ellenőrzésére, hogy az adatvédelmi szabályoknak a nemzeti adatvédelmi felügyeleti hatóság által megállapított megsértésére az európai parlamenti választások eredményének befolyásolása céljából került-e sor. Az eljárás a Hatóság kérésére eljáró „független kiemelkedő személyek bizottságának” részvételével zajlik. A független kiemelkedő személyek bizottságát a rendelet 11. cikke hozza létre. A bizottság hat szakértőből áll, akiket az Európai Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács jelöl ki, de nem alkalmazottai ezen intézményeknek.

2.6. Annak érdekében, hogy a Hatóság megfelelő létszámú személyzettel rendelkezzen feladatai független és hatékony módon való ellátásához, javasoljuk további hét taggal való bővítését (a jelenlegi három fő mellé, akiknek egyike az igazgató).

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB támogatja a javaslat célkitűzéseit, és egyetért azzal, hogy a demokrácia egyike azoknak az alapvető értékeknek, amelyekre az Európai Unió épül. Az európai szintű képviseleti demokrácia működésének biztosítása érdekében a szerződések kimondják, hogy az Európai Unió polgárainak közvetlen képvisellete az Európai Parlamentben valósul meg. Ennélfogva alapvető fontosságú, hogy a polgárok akadályoztatás nélkül gyakorolhassák demokratikus jogukat. A választási folyamat során a szabad választásba bármely módon történő beavatkozás antidemokratikus és elfogadhatatlan.

⁽²⁾ HL C 248., 2011.8.25., 123. o.

⁽³⁾ HL L 317., 2017.11.4., 1. o.

3.2. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a választási kampányokban fokozott mértékben használják fel a személyes adatokat. A 2017. évi egyesült királyságbeli választáson a kampányolók hirdetési költségeik több mint 40 %-át digitális kampányokra költötték. Ennek ismeretében érthető, hogy vonzó lehetőséget jelent a személyes adatok bizonyos csoportok megcélzására való felhasználása. Nem elfogadható azonban, hogy a személyes adatokat az érintett személy tudomása nélkül osztják meg, mivel ez emberi jogokkal való alapvető visszaélés.

3.3. Az internet fejlődése, az információtovábbítás sebessége és a globális hatások határozott megközelítést tesznek szükségessé a tárolt adatok biztonságát illetően. Az általános adatvédelmi rendelet szigorú szabályokat határoz meg erre nézve. Különösen a személyes adatok kezelését kell jogszerűen és tisztességesen végezni. A jelenlegi állás szerint a politikai pártok az általános adatvédelmi rendelet szabályainak megfelelően jogszerűen használhatnak fel adatokat, bizonyos paraméterek keretein belül. A politikai kampányok kidolgozása egyre inkább a közösségi médiára támaszkodik. Az ennek teljeskörű beszüntetésére irányuló próbálkozás nem szükségszerűen szolgálná a demokratikus folyamatot, mivel korlátozná a politikai pártok lehetőségeit arra, hogy tájékoztassák potenciális szavazóikat a politikai programjukról.

3.4. Az EGSZB elismeri a tagállamok szuverenitását a választási folyamatot illetően, az Európai Bizottságnak pedig e tagállami szuverenitást figyelembe véve kell dolgoznia. Az EU nem alkothat jogszabályokat a tagállami politikai pártok szankcionálásáról, mivel ez tagállami hatáskör. Ezért az EU csak intézkedéseket javasolhat az európai szintű politikai pártok szankcionálására. Ennek érdekében az Európai Bizottság a jogállásukat és finanszírozásukat szabályozó rendelet módosítását javasolja. Ez erősebb eszközt ad a Hatóság kezébe abban az esetben, ha a visszaélés bizonyítást nyer.

4. Részletes megjegyzések és ajánlások

4.1. Az EGSZB megállapítja, hogy a Hatóság jelenleg nem rendelkezik elegendő személyzettel. Az igazgató és két munkatársa számára már most is igen magas a munkaterhelés, és a küszöbön álló európai választások még nagyobb nyomást helyeznek majd rájuk. Az EGSZB ezért támogatja azt a javaslatot, hogy a Hatóság további állandó alkalmazottakat kapjon, valamint hogy a kinevezésre jogosult hatóság hatásköreit a Hatóság igazgatójára ruházzák, mivel fontos, hogy a Hatóság elegendő munkaerővel rendelkezzen a választások megfelelő nyomon követéséhez.

4.2. A különböző adatok felhasználása és a közösségi média megjelenése alapvető változást hozott abban, ahogy ma a politikai pártok a választások során kampányolnak, hiszen sokkal célzottabban tudják elérni a potenciális szavazókat. Mindez egyre inkább olyan irányba tolja el a közösségi médiát, hogy arra a szavazói szándékot befolyásolni képes eszközként tekintenek. Az EGSZB azt kéri a Hatóságtól, hogy figyeljen oda azokra a területekre, ahol adatokkal való visszaélés történhet, és javasoljon módszereket az ilyen esetek beszüntetésére, illetve olyan fékek és ellensúlyok bevezetésére, amelyekkel biztosítható az adatvédelem és az, hogy az adatok felhasználására jól meghatározott kritériumok mellett kerüljön sor.

4.3. Az EGSZB annak pontosabb meghatározását javasolja, hogy mit jelent a választások befolyásolására az adatvédelmi szabályok megsértése révén tett kísérlet. Meg kell vizsgálni egy munkacsoport létrehozását, amely a tagállami adatvédelmi hatóságokból és a Hatóságból áll, és célja, hogy kidolgozza a Hatóság és a tagállami hatóságok közötti együttműködés legjobb gyakorlatát, mivel az adatvédelemnek az EU-n belül nincsenek határai.

4.4. A Hatóság igazgatóját a rendelet 6. cikkének (3) bekezdésében leírt eljárás szerint nevezik ki. Az igazgató független, és nem tartozik elszámolással az uniós intézmények felé. Évente jelentést nyújt be az Európai Bizottságnak és az Európai Parlamentnek, ezért célszerű lenne az Európai Parlamentet felhatalmazni arra, hogy kérdéseket tegyen fel a jelentést illetően, és szavazásra bocsássa azt. Ez biztosítaná, hogy a Hatóság bizonyos mértékben mégis elszámoltatható, a folyamat pedig átláthatóbb legyen.

Kelt Brüsszelben, 2018. december 12-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER